

II. Působnost komor.

Ve způsobu, jakým se vyřizují předměty, přikázané k působnosti komorní, nastal se změnou v. povaze komorní agendy zásadní převrat. Původně — a tak to zamýšlel právě zákon komorní — mělo úřadování komor ráz jednání jaksi spolkového. Zřejmě tu tanulo na mysli jednání v oněch spolcích, které byly — jako na př. Jednota ku povzbuzení průmyslu a Vlastensko-hospodářská společnost v Čechách — předchůdci a z valné části i vzory komor.

Usnesení se komory mají se dle zákona díti jen ve schůzích plenárních.

Schůze tyto jsou řádné, které se mají dle zákona konati nejméně jednou za měsíc, je-li látky k poradám, a mimořádné. Jsou z pravidla veřejné, vyjmouc sdělení úřadů a porady o nich, bylo-li od úřadů žádáno, aby zachovaly se v tajnosti, dále porady v záležitostech osobních, o nálezech smírčího soudu a věcech, pro něž většina členstva žádá za schůzi důvěrnou. O věcech rozpočtových musí se jednati jen ve schůzi veřejné. O schůzích vydávají se tištěné protokoly.

Tyto předpisy bylo lze zachovávatí přesně, dokud byla agenda počtem skrovná a měla ráz dobrozdání

o hospodářských poměrech a potřebách obvodu. O všech věcech se rokovalo a usnášelo ve schůzích a sekretariát komorní vyřizoval pak agendu na základě těchto usnesení, jež pouze odíval formou právníkou.

Časem přibýlo však komorám tolik agendy, že nelze ani mysliti, aby byla ve schůzích (kollegiálně) projednána i jen desátá nebo dvacátá její část.

Tak měly jednacích čísel obchodní a živnostenské komory v

	1851	1880	1890	1900	1901	1902	1903
Praze	1285	2875	7732	23.507	24.478	33.909	28.035
Plzni	—	950	2628	8247	8095	9630	11.693
Budějovicích	255	746	1816	5016	4350	4143	4023
Brně	—	—	8711	10.677	10.865	10.514	12.110

Agenda tato nabyla také jiné povahy: jest valným dílem povahy právníké, jsou to dobrozdání o výkladu živnostenského řádu a j. zákonů hospodářských, u kterých usnesení, i když k němu dojde, má ráz pouze formální, je to dále veliká agenda správní a informační, v které o usnášení se komory vůbec mluvití nelze (zápisy známek a vzorků, agenda patentů, vojenských dodávek, legitimačních lístků, sdělování adres, statistika atd.). Vyřizování přesunulo se tudíž ze schůzí komorních na kancelář s presidiem a zákonu hledí se obecně vyhověti alespoň potud, že se o věcech, které kanceláří buď přímo nebo na základě porad v jednotlivých sekcích, komitéttech nebo anketách byly vyřízeny, vydávají tištěné zprávy jednacích, které se potom plenárním schůzím předkládají k dodatečnému schválení.

Tento vývoj komor učinil nezbytným silné rozmnožení úřednictva, zejména manipulačního. Vídeňská komora měla z počátku jen 4 zřízence, v roce 1902 však 69, pražská z počátku jen 5, r. 1890 již 16, v roce 1904 již 45, plzeňská z počátku jen 2, loni 16, budějovická z počátku 3, loni 9.

Lze pak rozeznávat tři druhy působnosti komor obchodních a živnostenských: působnost poradní, působnost správní a pozitivní péči o zvelebení obchodu a živností.

Značný obor působnosti přikázán byl obchodním a živnostenským komorám již dle zákona komorního. Dle tohoto zákona mají komory jakožto poradní sbory všeobecně za účel raditi se o přáních a návrzích stran všelikých záležitostí obchodních a živnostenských; sdělovati s úřady svá pozorování a návrhy o potřebách obchodu a živnosti, jakož i o stavu dopravních prostředků, podávati dobrá zdání o osnovách zákonů, týkajících se zájmů obchodních nebo živnostenských, dříve než je vláda předloží zákonodárným sborům k ústavnímu projednání, a při zřizování i při podstatných změnách organizace veřejných ústavů, jejichž účelem jest prospívati obchodu a živnostem, konečně sestupovati se s jednou nebo několika komorami ve společnou poradu k vyzvání vlády a o předmětech vládou určité označených.

Kromě této všeobecné poradní a informační činnosti přikázány však komorám již v zákoně komorním ještě zvláštní funkce, zejména správní: komory vedou soupisy všech osob, jimž přísluší do komor volební právo; zapisují známky a vzorky výrobků průmyslových a vedou předepsané archivy známek a vzorků. Vedou výkazy o protokolovaných firmách a všech ostatních podnikách živnostenských, obchodních a dopravních, ústavech peněžních a úvěrních ve svém obvodu a o datech pro obchodní a živnostenskou statistiku potřebných. Působí při zkoušení a jmenování dohodců zboží a směnek (sensálů), při jmenování bursovních radů a laických soudců, vydávají vysvědčení o zvyklostech obchodních, o protokolování známek, o předlo-

žených vzorcích zboží, o výkonnosti oferentů pro dodávky k účelům státním, rozhodují na základě ujednání mezi stranami jakožto rozhodčí soud ve sporech o věci obchodní a živnostenské.

Mají konečně každý rok ministru obchodu zaslati sumární zprávu o obchodních poměrech vůbec, o stavu živností, obchodu a dopravy jejich okresu v roce minulém, a každých pět let statistickou zprávu o veškerých hospodářských poměrech svého okresu.

Tento obor působnosti, zákonem ze dne 29. června roku 1868 č. 85 ř. z. komorám přidělený, byl pozdějšími hospodářskými zákony a nařízeními nemálo rozmnožen.

Velice značného rozšíření působnosti doznaly komory zejména živnostenskými novelami z let 1883, 1885, 1897 a 1902, jakož i doplňky k živnostenským zákonům a nařízením.

Dle živnostenského řádu a doplňujících zákonů a nařízení živnostenských mají komory zejména býti slyšeny o tom, sluší-li živnostenský podnik pokládati za podnik tovární, nebo je-li který podnik živností obchodní v užším smyslu;

kolik uřednických let jest třeba k nastoupení živnosti řemeslné;

dlužno-li živnost posud svobodnou zařaditi mezi koncesované a jaké podmínky stanoviti k dosažení koncese, nebo naopak má-li ta neb ona posud koncesovaná živnost býti zproštěna požadavku koncese.

Naproti tomu živnostenský řád sám nepředpisuje, že mají komory býti slyšeny, když se zdělává seznam živností řemeslnických.

Není-li tu společenstva, mají komory býti slyšeny o žádostech za prominutí průkazu způsobilosti při pře-

chodu od živnosti k jiné příbuzné, nebo při současném provozování živností příbuzných;

vůbec mají komory býti slyšeny
v pochybnostech o rozsahu práv živnostenských;
před stanovením maximálních sazeb pro drobný prodej předmětů nejnnutnější denní potřeby, sazeb pro kominictví, čištění stok, pohodnictví, pro ústavy dopravní a pro veřejné posluhy;

před udělením povolení k noční práci mladistvých pomocníků a žen v podnicích továrních, jakož i před povolením kratších přestávek pracovních zejména v živnostech, při nichž práci přerušiti nelze;

před prodloužením maximální doby pracovní v továrnách;

před udělením povolení k vyhledávání zakázek na určité zboží i bez výslovného příkazu, pokud se týče osob, které zboží onoho ve svém závodě nepotřebují (soukromých zákazníků);

před vydáním předpisů o obsahu a vyhotovení legitimací pro obchodní cestující;

před zřízením, rozdělením neb sloučením živnostenských společenstev, vymezením místního obvodu jednotlivých živnostenských společenstev, před zařazením jednotlivých živností ve společenstva;

o přiměřenosti poplatků učňovských a tax inkorporačních;

před rozhodnutím o připuštění ohlášených veřejných výprodejů;

před udělením koncesí k provozování informační nebo cestovní kanceláře atd.

Na základě jiných zákonů mají býti komory požádány o dobré zdání:

před zřízením burs, veřejných skladišť a vah;

o přípustnosti firem a označování provozoven;

o vlastnostech podniků jakožto pobočných závodů a skladů a pod.;

o dovolení k přívozu strojů, lučebnin a jiných potřeb k účelům výrobním beze cla nebo s celní výhodou;

o povolení řízení zušlechťovacího;

o povinném pojišťování úrazovém a nemocenském podniků živnostenských;

o stanovách a učebních osnovách průmyslových a obchodních škol pokračovacích.

Komory jsou také povinny účastniti se prací úřadu pro statistiku práce při c. k. ministerstvu obchodu a oprávněny činiti návrhy na zřízení nebo zrušení živnostenských soudů, na změny obvodu nebo rozsahu jejich příslušnosti, před komorami skládají se zkoušky pro obchodní dohodce, jichž činnost nemá se vztahovati na bursu, a komorám přísluší právo takového dohodce pro určité místo nebo okres jmenovati.

Komory jsou též povolány vydávati za zvláštní poplatek legitimační listky pro obchodní cestující k dosažení tarifních slev pro kufíky vzorkové a spoluúčinkují při zadávání vojenských dodávek maloživnostnictvu vyhrazených.

Kromě toho bývají komory od úřadů živnostenských, obchodních, finančních, železničních, poštovních a j. slyšeny, i když jejich vyslechnutí není zvláště zákonem neb nařízením přikázáno, ve všech věcech, obecných zájmů obchodu a živností se týkajících, na př. před založením škol odborných, zřízením stanic poštovních a telegrafních, před zřízením sítí telefonních a zavedením, meziměstských spojení telefonních, před vydáním jízdních řádů železničních atd.

Tyto úřady, živnostenské jako finanční, vyučovací atd., používají vždy rostoucí měrou spolupůsobení

komor, vládnoucích znalosti nejen zákonných předpisů, nýbrž i skutečných poměrů hospodářských a sociálních a odborné literatury, a i v tom směru komory mnoho dobrého způsobili a mnoho škodlivého zamezily nebo odstranily.

Komory jsou však vůbec i obchodnictvu, živnostnictvu, učitelstvu škol průmyslových i obchodních, nezřídka i dělnictvu a úřadnictvu ochotnými rádci ve věcech, do oboru působnosti komorní spadajících.

Vedle velikých otázek zásadní důležitosti, které komorám již od dřívějška zbyly (dobrozdání o reformě zákonů živnostenských a obchodních, o celních a obchodních smlouvách, o daňových předlohách, o rakousko-uherském vyrovnání, o stavbě železnic a průplavů a pod.), vyrostla komorám obrovská agenda prací, jednotlivě sice drobných, ale v celku pro rozvoj průmyslu (zvláště malého) a obchodu nesmírně důležitých.

K této správní a poradní agendě komor dlužno dále přičísti veliké pozitivní, tvůrčí působení jejich na prospěch obchodu a průmyslu, zejména drobného: komory přímo zřizují obchodní akademie (Brno, Olomouc, Krakov, Budějovice dvoutřídní školu obchodní), odborné a pokračovací školy (v Praze odb. školu pokračovací zlatnickou, v Budějovicích pokračovací školu kupeckou), musea umělecko-průmyslová a technologická (v Praze), úvěrní fondy, tržnice, výstavy stálé a dočasné, udělují stipendia žákům škol odborných i učitelům ku vzdělání pro školy pokračovací, pořádají odborné přednášky a cvičebné kursy anebo alespoň vydatně podporují všechny tyto a podobné instituce, byly-li od jiných činitelů v život uvedeny, vydávají nebo aspoň podporují vydávání odborných publikací pro živnostníky a obchodníky atd.

Tato činnost, která nikterak nespočívá ve vlastní povaze komor jakožto poradních orgánů vlády ve věcech obchodních a průmyslových, dosáhla v časovém vývoji rozměrů netušených.

Pražská komora založila a vydržuje, ovšem za pravidelné podpory státu a země, ale přece v první řadě z vlastních prostředků, dvě musea a jednu odbornou školu, poskytuje subvence 104 pokračovacím školám průmyslovým a 15 obchodním, uděluje stipendia žakovská pro žactvo veškerých průmyslových denních škol svého obvodu a příslušníkům svého obvodu i na průmyslových učelištích mimo obvod komorní sídlících. Komora subvencuje dále veškeré obchodní akademie a dvoutřídní obchodní školy svého obvodu, poskytuje stipendia k návštěvě kreslířských kursů učitelských, odborných kursů svého technologického musea atd. Úhrnem poskytla komora na př. v roce 1902 na subvencích a stipendiích zejména k účelům vzdělávacím 140.046 korun.

Komora českobudějovická věnovala na obchodní školu jí 1901 založenou jen do konce roku 1902 24772 korun, podporuje subvencemi (dle rozpočtu na rok 1904) 40 českých a 5 německých pokračovacích škol průmyslových, 3 české a 1 německou pokračovací školu kupeckou, dívčí lyceum české a 1 německou dívčí školu pokračovací, celkem věnuje v roce 1904 44 školám českým 9240 K a 7 německým 1450 K. Úhrnem věnovala tato komora s nejmenším obvodem a nejskrovnějšími prostředky hmotnými v těch několika letech od r. 1900 plných 80.725 korun na školské subvence, stipendia, výstavy a pod. účely podpůrné, více než třetinu svých veškerých výdajů.

Obchodní komora v Plzni subvencuje ročně 41 českých a 11 německých pokračovacích škol průmyslových, 6 českých a 1 německou pokrač. školu obchodní

a i průmyslovou školu dívčí. Celkem komora tato vydala od r. 1900 na subvencích pro školy celkem 92.850 K, na stipendiích pro žáky odborných a učitele pokračovacích škol 36.055 K, na výstavy 2360 K, na podpůrnou akci živnostenskou 29.507 korun.

K oslavě panovnického jubilea 1898 obchodní komora v Plzni věnovala v letech 1896—1902 celkem 42.000 K na fond k podpoře obchodnického a živnostenského vzdělání osiřelých chudých učňů po obchodnících a živnostnících z komorního obvodu, komora v Budějovicích usnesla se založiti českou odbornou školu dřevařskou v tomto městě.

Vídeňská komora věnovala na př. do roku 1899 téměř 2 $\frac{1}{2}$ milionu korun, především pro vzdělávací účely živnostenské a obchodní, pak i na podporování vývozu, subvencování výstav a pod.

Pro pěstění obchodních styků svého obvodu s cizinou zřídily některé komory zvláštní kancelářská oddělení, t. zv. kanceláře vývozní. Tyto podávají zdejším vývozcům spolehlivé zprávy o úvěrnosti zahraničních firem, adresy cizozemských dovozců pro rozmanité druhy zboží a právních zástupců i komisionářů na trzích zahraničních, zprávy o obchodních zvyklostech v cizině, o vyhlídkách pro vývoz jednotlivých druhů zboží, o vypsání dodávek v cizině, o úpadcích zahraničních firem, o dovozních clech v cizině, o formálních předpisech při vyclívání, o výhodných spojeníh a o sazbách železničních s cizinou, zaopatřuje vzorky zboží v různých zahraničních zemích odbytného, zdejší interese ti varují se před cizozemskými firmami, které si počínají podvodně, intervenuje se k obhájení zájmů zdejších firem u našich konsulárních úřadů v cizině, vydávají se vysvědčení o domácím původu zboží od nás do ciziny vyváženého, vidují se faktury a plně moci do

ciziny, organisuje se obesilání zahraničních výstav našimi výrobci atd.

Komorám přísluší dále zásluha o zbudování četných rozsáhlých tratí sítě železniční v Čechách, z komory pražské vyšel podnět k jubilejní výstavě v Praze 1891, ke stavbě vltavského přístavu v Holešovicích a kanalisace Vltavy i Labe, k jubilejnímu fondu úvěrnímu pro malé živnostníky a obchodníky, komory české přivedly opět na přetřes otázku průplavu dunajsko-vltavsko-labského. Mnohé výstavy uměleckého průmyslu i strojů a nástrojů a učednických prací, četná musea, tržnice, školy odborné a pokračovací atd. mají v nich své zakladatele nebo aspoň velmi účinné podporovatele, literatura odborná, žactvo škol odborných, učitelé škol pokračovacích a j. — nic, co s oborem jejich působnosti jen dost málo souvisí, neujde jejich pozornosti a bývá v příhodné době a vhodným způsobem pěstěno, podporováno, na přetřes vzato.

Z úrad a z kanceláří komorních vzešel tak mnohý podnik a tak mnohá myšlenka, jichž prospěšnost a často dalekosáhlý význam nyní obecně se uznávají, aniž by kde bylo zmínky o vlastní půdě, ze které vzklíčily. Jdeť komorám vždy toliko o věc a ne o reklamu.

Komory působí však též i nepřímo, v jiných speciálních poradních sborech hospodářských, svými zástupci. A sice mají obchodní a živnostenské komory právo vysílati zástupce do následujících hospodářských sborů poradných:

do státní rady železniční — komora pražská volí do ní ze svého středu dva členy a dva náhradníky;

do zemské rady železniční pro království České, kam vysílá komora pražská po jednom členu a jednom náhradníku, nejsouc při tom vázána na své členy;

do rady průmyslové a zemědělské, a sice vysílá komora pražská do průmyslové, živnostenské a obchodní sekce této rady, tak jako komory vídeňská, liberecká, brněnská a terstská, dva členy a tolikéž náhradníků;

do poradních sborů pro daně z piva, kořalky, minerálních olejů a cukru při ministerstvu financí, do nichž komora pražská podle nynějšího množství roční výroby dotyčných zdanitelných předmětů volí po jednom členu a jednom náhradníku;

do celního sboru poradního vysílá komora pražská (tak jako komory brněnská, liberecká, vídeňská) dva členy a dva náhradníky;

do ústřední komise pro průmyslové vyučování jednoho zástupce;

do zemské komise pro daň z výdělku jednoho členu a jednoho náhradníka;

do poradního sboru zemského jubilejního úvěrního fondu císaře a krále Františka Josefa I. k podporování maloživnostníků v království Českém vysílá komora pražská dva členy ze sekce obchodní a dva ze sekce živnostenské a

do zemské komise živnostenské pro království České tři členy, z nichž dva navrhuje sekce živnostenská a jednoho sekce obchodní;

konečně jmenuje komora důvěrníky při komisních řízeních ke zjištění dodávek naturálií pro c. a k. vojsko:

Návrhy podávají obchodní a živnostenské komory na jmenování odborných soudců laiků z obchodnictva a ze stavu znalců plavebnictví při samostatných obchodních soudech a obchodních senátech soudů krajských a zemských, jakož i na ustanovení censorů pro filiálky Rakousko-uherské banky.

Konečně jsou komory vůbec oprávněny vysílati zástupce do školních výborů průmyslových a obchodních škol pokračovacích, a to bez ohledu k výši subvence,

kteřou jim poskytují, při subvenci 1000 re. p. 2000 K pak zástupce dva resp. tři. Nyní má komora své zástupce v 102 průmyslových a obchodních školách pokračovacích, tedy skoro ve všech pokrač. školách, jimž poskytuje subvenci.

Mimo obsáhlou působnost odbornou byla komorám propůjčena ústavou také velmi důležitá práva politická; patentem ze dne 25. února 1861 bylo komorám přiznáno právo, voliti poslance do sněmů, zákonem ze dne 2. dubna 1873, čís. 41 ř. z., právo, za sebe nebo společně s volebními okresy městskými voliti poslance do říšské rady. Do českého sněmu volí komora pražská čtyři, do říšské rady — stejně jako komora v Liberci, Brně a Vídni — dva poslance.

Z ostatních obchodních a živnostenských komor v království Českém volí do sněmu komora liberecká čtyři, chebská tři, plzeňská a budějovická po dvou poslancích, do říšské rady komora liberecká dva, plzeňská a budějovická po jednom poslanci.

Členům obchodních a živnostenských komor ostatně se nebrání, aby své osobní právo volební vykonávali ve své volební třídě téže země — mají tudíž dvojí, a pokud se říšské rady týče, trojí právo volební.

Se vzrůstem činnosti stouply i výdaje na vydržování komor obchodních a živnostenských.

Výdaje komor uhrazují se na základě rozpočtu, jež komory každoročně sestavují a ministerstvu obchodu ke schválení předkládají, přirážkami ku všeobecné dani výdělkové a dani z podniků veřejnému účtování povinných, kterou platí všichni komorní voličové dotčeného komorního obvodu. (Toliko místnosti a zařízení jejich povinna jest komoře dodati obec, v níž komora sídlí.) Rovněž účetní závěrky musí se každoročně předkládati ministerstvu.

Procento přírážek komorních jest v různých obvodech komorních dost různé, dle rozlohy a průmyslového významu komorních obvodů. Komory, v jejichž obvodech sídlí dráhy, banky a veliké báňské a průmyslové podniky, dosahují i při nízkém procentu přírážkovém (2—3⁰/₁₀) příjmů daleko značnějších, než komory chudé na počet živností a zejména na velké podniky.

Stoupnutí výdajů komorních v posledních letech, jehož počátek datuje již od vydání živnostenské novely z r. 1883 a volebních řádů do komor z r. 1884 a které nutně mělo v zápětí, že procento komorních přírážek se všude zvětšilo, znázorňuje tato tabulka, dle které činily výdaje obchodních komor

	1852	1880	1890	1900	1901	1902
	korun					
v Praze	12.709	40.034	95.873	320.042	326.950	326.752
v Plzni	7.640	15.471	34.871	99.061	100.880	140.770
v Budějovicích	6.938	10.874	20.716	45.950	42.919	51.335

Tento vzrůst výdajů, který arci nutně souvisí s celým rozvojem působnosti komor za dosavadního půlstoletého jich trvání, je však jen z části způsobován stoupením nákladů správních, z veliké části je důsledkem zmíněné veliké hmotné podpory všelikých snah ku vzdělání a povznesení obchodnictva a živnostnictva.